

فرانسواز دلتو

وقتی کودکی می آید

برگردان

عاطفه طاهایی

نشر گوشه

۱۳۹۱

دکتو. فرانسواز مارت، ۱۹۰۸-۱۹۸۸م. Dolto, Francoise Marete

سرشناسه:

وقتی کودکی می آید / فرانسواز دلتو؛ برگردان عاطفه طاهایی.

عنوان و پدیدآور:

تهران، نشر گوشه، ۱۳۹۱.

مشخصات نشر:

۱۷۶ ص.

مشخصات ظاهری:

978-600-92721-0-5

شابک:

فیپا

و فلیک فهرست نویسی:

عنوان اصلی: 1977, «Lorsque l'enfant paraît».

یادداشت:

کودکان - روانشناسی.

موضوع:

والدین و کودک.

موضوع:

کودکان - پرستاری و مراقبت.

موضوع:

طاهایی، عاطفه، مترجم.

شناسه ی افزوده:

BF۷۲۱/۵۹۳۷ ۱۳۹۰

رده بندی کنگره:

۶۴۹/۱

رده بندی دیویی:

۲۵۴۸۶۹۸

شماره ی کتابخانه ی ملی:

نشر گوشه

نشانی: تهران، بلوار آفریقای جنوبی، چهارراه جهان کودک، کوچه ی سپر، پلاک ۲.

تلفن - نمابر: ۸۸۷۷۴۷۳۰

تارنما: www.gooshehpublishation.com نشانی الکترونیکی: info@gooshehpublishation.com

وقتی کودکی می آید

فرانسواز دلتو

برگردان عاطفه طاهایی

چاپ اول: ۱۳۹۱

طرح جلد: ساعد مشکی

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

بها: ۷۰۰۰ تومان

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات

ISBN: 978-600-92721-0-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۷۲۱-۰-۵

کلیه حقوق چاپ، نشر و تکثیر از آن نشر گوشه می باشد.

۷ یادداشت مترجم

هم پدر هم مادر، هر دو باید خواهان بچه باشند

(بچه دار شدن از روی برنامه یا ناخواسته بچه دار شدن؟) ۱۱

بین، من بد تو دست می زنم؛ این منم، این تویی

(آینه) ۲۱

شیفتگی به عناصر

(آتش، آب) ۲۴

وقتی مدارهای رایانه قاطی می شوند

(دو زبانگی) ۳۲

سفیدبری کسی است که از صبح تا شب کار می کند

(استفاده ی درست از قصه) ۴۱

نه فقط با والدین بلکه با خیلی چیزهای دیگر

(کتاب، تلویزیون) ۴۵

خوب نیست هر حقیقتی را به زبان بیاوریم

(پرحرف، بی ادب و خبرچین) ۵۵

بچه باید خودش مسئول خودش باشد

(برنامه ریزی کارهای مدرسه) ۶۷

چرا مدرسه باید این قدر غم انگیز باشد!

۷۵ (تعلیم بدون تربیت)

آینده‌ات را بساز!

۸۳ (پدر و مادرها و تحصیل)

دیگر ذله شده‌ام

۹۵ (تحصیل اجباری)

بچه‌ها وقتی بانشاط اند که محیط شان بانشاط باشد

۱۰۶ (روش‌های فعال)

بچه‌ها همیشه در زمینه‌ای باهوش‌اند

۱۱۴ (بچه‌های معلول)

با استعداد بودن در تحصیل به معنای تیزهوش بودن نیست

۱۳۱ (پرورش همگن استعدادهای مختلف)

به‌ناز پروردن نوه‌ها به معنای دوست داشتن آنها نیست

۱۴۰ (بچه‌ها، پدر بزرگ‌ها و مادر بزرگ‌ها)

حق با کیست؟

۱۴۸ (بچه‌ها، پدر بزرگ‌ها، مادر بزرگ‌ها و پدر و مادرها)

هر کاری یک مزدی دارد

۱۵۱ (پدر بزرگ‌ها، مادر بزرگ‌ها و پدر و مادرها)

ضمیمه

۱۵۵ نمونه‌ای از یک روان‌درمانی

یادداشت مترجم

فرانسواز دلتو در سال ۱۹۰۸ میلادی در فرانسه به دنیا آمد و در ۱۹۸۸ درگذشت. به رغم مخالفت خانواده اش تحصیلات خود را دنبال کرد و پزشک متخصص کودکان شد. به محض اتمام تحصیلاتش به روانکاوی خصوصاً روانکاوی کودکان روی آورد زیرا متوجه شد که منشاء برخی از بیماری های جسمی کودکان تنش های روانی است. او به همراه ژاک لاکان اولین مؤسسه و سپس اولین مدرسه ی روانکاوی در فرانسه را بنیان نهاد. از همین رو این دو از پایه گذاران مکتب روانکاوی فروید در فرانسه به شمار می آیند. دلتو به لحاظ نظری با بازتعریف برخی از مفاهیم فرویدی و طرح مسائل جدید بر غنای روانکاوی افزود و به لحاظ عملی علاوه بر روان درمانی و روانکاوی بیمارانش، روانکاوان بسیاری را در حوزه ی روانکاوی کودکان تربیت کرد.

دلتو همچنین در کاربرد روانکاوی و همگانی کردن آن در فرانسه بسیار کوشید. گفت‌وگوهای رادیویی او در سال‌های ۶۸ و ۶۹ میلادی ابتکاری بود که بسیار مورد استقبال خانواده‌ها قرار گرفت. این پرسش و پاسخ‌های رادیویی در سال‌های ۷۶ تا ۷۸ میلادی نیز به صورت مجموعه کتابی منتشر شد. کتاب حاضر نیز به این مجموعه تعلق دارد و در نتیجه کتابی است قابل فهم برای همگان که در آن از پیچیدگی‌های مباحث تخصصی روانشناسی و روانکاوی خبری نیست اما نکاتی که در خلال این پرسش و پاسخ‌ها مطرح می‌شوند بسیار تأمل برانگیزند و از این میان دو نکته است که دلتو بارها بر آن تأکید می‌ورزد؛ اینکه فرزندان باید در کنار زندگی والدینشان قرار بگیرند و نه در مرکز زندگی آنان، و دیگر اینکه می‌توان با بچه در هر سنی در مورد مسائلی که به او مربوط می‌شود صحبت کرد. دلتو در سال ۷۹ میلادی ابتکار دیگری به خرج داد و آن تأسیس خانه‌ی سبز بود جایی که کودکان زیر سه سال می‌توانستند با همراهی یکی از والدین یا هر دو آنان به آنجا بروند، با هم آشنا بشوند و بازی کنند. در واقع خانه‌ی سبز مکانی حدواسط میان خانه و مهد کودک بود و به نوزادان و کودکان کمک می‌کرد که به تدریج از خانه و از مادر جدا شوند زیرا جدایی یکباره از خانه و مادر تأثیرات ناگواری روی کودکان می‌گذارد. این مرحله‌ی گذار از طریق ارتباط کلامی میان هسته‌ی خانواده با کل جامعه ممکن می‌شود زیرا انسان حتماً پیش از یادگیری زبان، حتماً از زمانی که نطفه‌ای در رحم مادر است به دنبال ارتباط با دیگری است. ارتباط کلامی پدر و مادر با دیگران در خانه‌ی سبز «دعوت کودک است به استفاده از زبان قابل فهم، دعوت کودک است به برقراری دوستی و همیاری با دیگر کودکان که با او تفاوت دارند»^۱.

دلتو نیز همانند ژاک لاکان برای نقش زبان در روانکاوی و به تبع آن در تعلیم و تربیت کودکان اهمیت بسیار قائل است. زبان به‌جز اینکه زمینه‌ساز استقلال کودک و زندگی اجتماعی اوست، هم‌چون یک تیغ دولبه هم در ایجاد مشکلات

۱. جای خوشحالی است که به تازگی به همت شهرداری تهران و برخی از شهرهای بزرگ ایران خانه‌هایی به همین منظور برای شهروندان تأسیس شده است.

روانی و هم در درمان آنها نقش مهمی دارد.

یکی دیگر از بن‌مایه‌های اصلی صحبت دلتو در این کتاب درک و پذیرش تفاوت‌های فردی است. در جایی از کتاب متوجه می‌شویم که او با رویکرد یکسان‌سازانه‌ای که در مدارس در پیش گرفته می‌شود موافق نیست زیرا معتقد است که با واقعیت جامعه‌ی انسانی همخوانی ندارد. هرچه کودک در مدرسه امکان آشنایی و درک این تفاوت‌ها را داشته باشد در بزرگسالی توانایی او در تعامل و تعاون و مدارا با افراد متفاوت جامعه بیشتر خواهد بود. مورد دیگر، آینده‌نگری پدر و مادرها برای فرزندانشان است که در اغلب موارد از رویکرد یکسان‌نگرانه‌ی آنان نسبت به واقعیت جامعه در دو زمان متفاوت حکایت دارد. در این مورد دلتو چنین می‌گوید: «ما کودکان خود را برای زندگی در آینده‌ای آماده می‌کنیم که از آن بی‌خبریم، آن هم کودکانی که با ما تفاوت دارند زیرا تجربه‌هایی که کسب می‌کنند با تجربه‌هایی که ما در همان سن کسب کرده‌ایم متفاوت است».

اهمیتی که دلتو به ویژگی‌های فردی هر انسان می‌دهد سبب شده تا نزد او ویژگی‌های فردی بر روش‌های تربیتی اولویت داشته باشد و بخواهد که از دادن دستورالعمل‌های کلی اجتناب کند. برای دلتو کودک از بدو تولد و حتا پیش از آن در رحم مادر، انسانی است دارای ویژگی‌های فردی، دارای ناخودآگاه و نه موجودی فاقد شعور و یا ماده‌ای بی‌شکل که باید به آن شکل داد، چنان‌که در گذشته می‌پنداشتند و حتا امروزه در بعضی جوامع می‌پندارند. از این منظر رابطه‌ی والدین با کودک نه یک رابطه‌ی بالا به پایین که یک رابطه‌ی متقابل است و به تبع آن احترام نیز متقابل خواهد بود. احترامی که کودک به پدر و مادرش خواهد گذاشت احترامی از روی ترس یا انگیزه‌های دیگر نیست، احترام پدر و مادر به فرزندشان نیز نمایشی نیست، احترامی است که انسانی برای انسان دیگر قائل است. غایت این احترام به کودک را در این گفته‌ی دلتو خواهیم یافت که «تعلیم و تربیت به معنای شیوه‌ی اداره و راهنمایی کودک نیست بلکه این است که چگونه با کودک رفتار کنیم تا او بتواند خودش را اداره کند و راهش را بیابد».

کتاب حاضر شاید اولین کتابی باشد که از این روانکاو فرانسوی در ایران به چاپ می‌رسد. ترجمه‌ی کتاب و معرفی فرانسواز دلتو را مدیون توجه و پشتیبانی خواهرم، آزاده طاهایی، هستم که خود نیز پزشک متخصص کودکان است و علاقمند به مسائل روانی و تربیتی آنان. در پایان کتاب نمونه‌ای از یک روان‌درمانی آمده که متنی نسبتاً تخصصی‌ست و به همین دلیل در خلال آن با اصطلاحات روانکاوی مواجه می‌شویم. توضیح اکثر این اصلاحات را تا آنجا که در توان و امکاناتم بوده در پانویس آورده‌ام.

تهران ۱۹ آبان ۱۳۹۰
ع. ط.

منابع اصطلاحات:

- فرهنگ و اصطلاحات فلسفه و علوم اجتماعی، گردآوری و تدوین ماری بریجانیان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ دوم، ۱۳۷۳.
- فرهنگ مقدماتی اصطلاحات روانکاوی لکانی، دیلن اونز، ترجمه‌ی مهدی رفیع و مهدی پارسا، گام نو، چاپ دوم، ۱۳۸۷.
- واژگان فروید، پل-لوران آسون، ترجمه‌ی دکتر کرامت مؤللی، نشر نی، چاپ دوم، ۱۳۸۹.
- فروید، آنتونی استور، ترجمه‌ی حسن مرندی، طرح نو، چاپ اول، ۱۳۷۵.